

TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ YÖNETİCİ ŞİRKETLERİNE SAĞLANAN MUAFİYET VE İSTİSNALARIN VERGİ MEVZUATINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ*

EVALUATION OF EXEMPTIONS AND EXCEPTIONS PROVIDED TO THE MANAGEMENT COMPANIES OF TECHNOLOGY DEVELOPMENT ZONES ACCORDING TO TAX LAW

Emin BARLAS¹

Uğur AYBEK²

Makale Başvuru Tarihi: 24.06.2024

Haziran 2024

Makale Kabul Tarihi: 04.07.2024

Cilt: 2, Sayı: 1

Özet

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri yerel ekonomik kalkınmaya yönelik kamu politikalarının araçlarıdır. Vergi teşvikleri, sürdürülebilir ekonomik büyüme ve artan küresel rekabet gücü için çabalayan birçok ülke tarafından kullanılmaktadır. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Ar-Ge ve yenilik ekosistemlerinin önemli bileşenleridir. Türkiye 2001 yılında 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununu yürürlüğe koyarak küresel inovasyon ekosistemine entegre olmak için büyük bir adım atarak günümüze kadar önemli gelişmeler yaşamıştır. Bu bölgelerde faaliyet gösteren firmalara büyük fayda sağlayan vergisel ve mali Ar-Ge teşvikleri, destek programları uygulanmaktadır. Firmalara ek olarak bölgenin yönetiminden sorumlu ve kanunla kurulmuş olan yönetici şirketlere uygulanan muafiyet ve istisnalar da bulunmaktadır. Yönetici şirkete sağlanan muafiyet ve istisnaların uygulanması kimi zaman uygulamada tereddütler meydana getirmiştir. Yönetici şirket muafiyet ve istisnaları vergi mevzuatı kaynaklarına göre incelenip, uygulamaların nasıl yapılması gerektiği ile ilgili görüş ve öneriler belirtilecektir.

Anahtar Sözcükler: Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, vergi, teşvik, muafiyet, istisna

Abstract

Technology Development Zones are public policy instruments for local economic development. Tax incentives are used by many countries striving for sustainable economic growth and increased global competitiveness. Technology Development Zones are important components of R&D and innovation ecosystems. Turkey took a major step towards integrating into the global innovation ecosystem by enacting the Technology Development Zones Law No. 4691 in 2001 and has experienced significant developments to date. Tax and financial R&D incentives and support programs that provide great benefits to companies operating in these zones are implemented. In addition to companies, there are also exemptions and exceptions applied to the management companies established by law and responsible for the management of the zone. The application of the exemptions and exceptions provided to the management company has sometimes caused hesitations in practice. The exemptions and exceptions of the management company will be analyzed according to the sources of tax law, and opinions and suggestions will be given on how the applications should be made.

Keywords: Technology Development Zones, tax, incentives, exemptions, exceptions

* Bu çalışma 23-25 Mayıs 2024 tarihlerinde düzenlenen I. Uluslararası İktisadi ve İdari Çalışmalar Kongresi'nde sözel bildiri özeti olarak sunulmuştur.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Maliye Bölümü

² Uzman, Tokat Teknoloji Geliştirme Bölgesi, Ar-Ge Teşvikleri ve Şirketleşme Birimi

Giriş

Tüm insanlık tarihinin gelişiminde bilimin ve teknolojinin ilerlemesini destekleyen başlıca etmen, insanların yenilik ve gelişimi merak etmeleridir. Bu merakın doğru netice vermesini sağlamak için ise öncelikle sanayiciler ile bilim çevrelerinin düzenli, programlı ve iş birliğine dayalı olarak çaba sarf etmeleri gerekliliğinin farkına varılmıştır. Bu gerekçe ile tüm dünya genelinde olduğu gibi ülkemizde de teknoparkların kurulması yoluna gidilmiştir. Kalkınmış toplumların Ar-Ge faaliyetlerini ve üniversite-sanayi arasındaki inovatif iş birliklerini destekleyen yapılarla mevcut devasa iktisadi büyüklüklerine ulaştıkları göz önüne alındığında, teknolojinin geliştirildiği bu yapılar gelişmekte olan ülkeler için de önemli bir güç noktası olarak kabul edilmelidir (Nihat ve Kılınç, 2011: 10-11).

Bu çalışmada Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile ilgili yasal mevzuat, sağlanan teşvikler, vergi muafiyet ve istisnaları incelenmiştir. Kalkınmış ülke tecrübeleri gözden geçirildiğinde, teknolojiye gelişmenin önemi ve bunu destekleyici ortamların politikalarla tesis edilmesi gerektiği dikkat çekmektedir. Bu kapsamda teknoparklar, ülkelerin, bölgelerin kalkınma araçlarından sayılan teknolojik altyapının gelişmesini destekleyen ve üniversite-sanayi iş birliğinin somutlaştırdığı önemli yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünya üzerindeki diğer uygulamalara göz atıldığında, kuruluş hedeflerinin ülkelere, bölgelere göre değişkenlik göstermesi ise dikkat çekicidir. Genel olarak kuruluş hedeflerini, üniversitelerdeki araştırma ve geliştirme imkânlarının endüstriye transferini temin etmek, teknoloji odaklı yeni işletmelerin kuruluşunu desteklemek, spin-off (bölünme) işletmelerini özendirme, mevcut işletmelerin gelişimine katkı sağlamak, işletmeler düzeyinde rekabet gücü ve birlik oluşturmak, işletmeler arasında uyum sağlamak, bir yandan da yerel ekonominin ivmesini hızlandırmak ve iş imkânları sağlamak olarak belirtebiliriz (Çakır, 2009: 68).

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (TGB'ler), küresel inovasyon ekosisteminin önemli bir bileşenini oluşturarak, yerel ekonomik kalkınmaya ve sürdürülebilir büyümeye katkıda bulunan kritik unsurlardır. Türkiye, 2001 yılında 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nu yürürlüğe koyarak bu alandaki atılımlarını hızlandırmış ve küresel rekabette önemli bir yer edinmiştir. Bu kanun kapsamında, TGB' lerde faaliyet gösteren firmalara çeşitli teşvikler sunulmaktadır. Vergisel ve mali teşvikler, Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerini teşvik ederek bölgedeki girişimciliğin gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

Bu çalışmada, yönetici şirketlere sağlanan muafiyet ve istisnalar vergi mevzuatı kaynaklarına göre incelenecek ve uygulamaların nasıl yapılması gerektiği ile ilgili görüş ve öneriler sunulacaktır. Çalışmanın amacı, yönetici şirket muafiyet ve istisnalarının daha net ve etkin bir şekilde uygulanmasına katkıda bulunmaktır.

- **Araştırma Problemi**

TGB' lerde faaliyet gösteren yönetici şirketlere sağlanan muafiyet ve istisnaların uygulamada tereddütlere yol açması, söz konusu teşviklerden tam olarak faydalanılmasını engelleyebilmektedir. Bu durum, TGB' lerin kalkınma potansiyelini olumsuz etkileyebilmektedir.

- **Araştırmanın Amaçları**

Yönetici şirketlere sağlanan muafiyet ve istisnaları vergi mevzuatı kaynaklarına göre incelemek, uygulamalarda karşılaşılan tereddütleri ve sorunları tespit etmek olup, yönetici şirket muafiyet ve istisnalarının daha net ve etkin bir şekilde uygulanmasına yönelik görüş ve öneriler sunmaktır.

- **Araştırmanın Önemi**

Bu çalışma, TGB' lerde faaliyet gösteren yönetici şirketlere sağlanan muafiyet ve istisnaların daha net ve etkin bir şekilde uygulanmasına katkıda bulunarak oluşabilecek tereddütleri ortadan kaldıracaktır. Ayrıca, çalışma diğer ülkelerde de TGB yönetici şirketlerine sağlanan teşviklerin tasarımı ve uygulamasına yönelik bilgi ve deneyimler sağlayacaktır.

- **Araştırma Yöntemi**

Bu çalışma, nitel araştırma yönteminin bir türü olan doküman incelemesi yöntemine dayalı olarak yürütülecektir. Araştırmada, 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu, diğer ilgili kanunlar, ilgili yönetmelikler, vergi mevzuatı ve bu konudaki vergi hukuku kaynaklarından olan özelge ve tebliğler incelenecektir.

- **Çalışmanın Katkıları**

Bu çalışma, TGB' lerde faaliyet gösteren yönetici şirketlere sağlanan muafiyet ve istisnalar hakkında güncel ve kapsamlı bir bilgi kaynağı sağlayacaktır. Ayrıca, çalışmanın bulguları, TGB 'lerin kalkınma politikalarının geliştirilmesine ve bölgedeki yatırımların teşvik edilmesine katkıda bulunacaktır.

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri'nde (TGB) sadece firmalar değil, TGB'lerin yönetiminden sorumlu olan yönetici şirketler de teşviklerden faydalanmaktadır. Bu teşvikler, kanunlarda açıkça belirtilmesine rağmen, uygulamada tereddütlere yol açabilmektedir. Bu durum, söz konusu teşviklerden tam olarak faydalanılmasını engelleyebilmektedir. Tereddütlerin giderilmesi noktasında vergi kaynakları ve ilgili kamu birimlerinin uzman görüşleri alınarak yasal metinler daha net bir şekilde anlatılmaya çalışılmıştır.

1. Teknoloji Geliştirme Bölgesi Kavramı

Üniversite ve sanayinin iş birliğine gitmesi ilk kez yetmiş üç yıl önce Amerika Birleşik Devletleri' ndeki Stanford Üniversitesi' nin Mühendislik Fakültesi Dekanı Profesör Frederick Terman tarafından vurgulanmıştır. Terman, üniversitelerin sadece öğrenim yerleri olmaktan çok daha fazlası olduğunu belirterek: "bir ülkedeki sanayi sektörü üzerindeki başlıca ekonomik etkiler" olarak değerlendirmiştir. Terman, 1951 yılında ticari, akademik ve devlet kurumlarının çıkarlarının geleceğe yönelik sinerjik bir vizyonda birleştiği ilk yüksek teknoloji merkezi olan Stanford Araştırma Parkı' nın kurulmasına büyük katkı sağlamıştır. Terman, üniversitenin bilimsel ve teknik potansiyelinden faydalanmış ve bunları araştırma ve geliştirmeye dayalı sanayiye hizmet etmek üzere kullanmıştır. Dolayısıyla akademik taraf ile pratik tarafı birbirine bağlayan yeni bir nosyon oluşturulduğu sonucuna varılabilir. Stanford Araştırma Parkı' nın başarısını kanıtlamasının ardından, teknoloji parkı kurma fikri ABD genelinde yayıldı ve bunu 1959' da Kuzey Carolina Araştırma Üçgeni Parkı izledi (Gillmor, 2004: 7).

Bilim ve teknoloji parkı uygulamalarının yayılışı Amerika Birleşik Devletleri ile sınırlı kalmamış, 1960' larda Avrupa' ya da uzanmıştır. Avrupa' daki ilk bilim parkı 1969 yılında Fransa' daki Sophia Antipolis' tir. Bu park devlet tarafından şehir içindeki önemli bir ticari alanda kurulmuştur ve Avrupa'daki en büyük bilim parkı olarak kabul edilmektedir. Ayrıca, İngiltere' deki ilk park 1971 yılında ABD' dekine benzer bir üniversite tarafından kurulan Cambridge Bilim Parkı' dır. Asya' da bilim şehirleri şeklinde bilim ve teknoloji parkı kurma çalışmaları yapılmıştır. Böylece 1970' lerin sonunda ilk olarak Japonya' da Tsukuba Bilim Şehri kurulmuştur (Park, 2012: 9). Bu yapılar genellikle teknopark, teknoloji geliştirme bölgesi, teknoloji parkı, teknokent, bilim parkı, araştırma parkı, endüstriyel park, bilim kenti, siberpark, teknopolis veya teknopol adlarla anılırlar (EGİAD, 1994: 4). Türkiye' de kanuni olarak teknoloji geliştirme bölgesi olarak adlandırılıp popüler olarak teknopark veya teknokent adlandırması yaygındır.

APTE (İspanya Bilim ve Teknoloji Parkları Derneği)' ye göre "Üniversiteler, araştırma merkezleri ve yüksek eğitim kurumlarıyla resmi ve operasyonel ilişkileri olan, katma değeri yüksek, bilgiye dayalı şirketlerin ve hizmet sektörüne ait diğer kuruluşların oluşturulmasını ve büyümesini teşvik etmek üzere tasarlanmış, teknoloji geliştirme bölgesinde faaliyet gösteren girişimciler ve kuruluşlar arasında teknoloji transferini ve yeniliği teşvik eden, istikrarlı organizasyonel yapılardır.

Polonya Yüksek Denetim Ofisi (NIK) (2012) 'ne göre; Teknopark, girişimci ve bilgi temelli kuruluşların arasında yenilikçilik ve rekabet kültürünü teşvik ederek içinde faaliyet gösterdiği toplumun refah durumunu iyileştirmek amacıyla nitelikli profesyoneller tarafından yönetilen bir organizasyondur. Bu hedeflere ulaşmak için bir teknopark üniversiteler, Ar-Ge merkezleri, iş kuruluşları ve piyasalar arasında bilgi ve teknoloji transferini teşvik eder ve yönetir. Bir teknopark, kuluçka merkezleri ve spin-off' lar veya spin-out' lar oluşturmak vasıtasıyla bilgi odaklı şirketlerin kurulmasını ve geliştirilmesini kolaylaştırmaktadır. Bir teknopark, kaliteli hizmetler, yüksek standartlı tesisler ve seçkin bir konum yaratarak tesis içindeki firmalara katma değer kazandırır.

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği (TGBUY)' ne göre ; "Yüksek/ileri teknoloji kullanan ya da yeni teknolojilere yönelik firmaların, belirli bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsü ya da Ar-Ge merkez veya enstitüsünün imkânlarından yararlanarak teknoloji veya yazılım ürettikleri/geliştirdikleri, teknolojik bir buluşu ticari bir ürün, yöntem veya hizmet haline dönüştürmek için faaliyet gösterdikleri ve bu yolla bölgenin kalkınmasına katkıda buldukları, aynı üniversite, yüksek teknoloji enstitüsü ya da Ar-Ge merkez veya enstitüsü alanı içinde veya yakınında; akademik, ekonomik ve sosyal yapının bütünleştiği siteyi veya bu özelliklere sahip teknoparkı ya da teknokenti," ifade etmektedir (TGBUY, 2016).

TGB' ler yaklaşık 60 yıllık bir geçmişe sahip olmakla birlikte, dünyadaki diğer ülkelere kıyasla TGB' lerin kurulmasında oldukça geç kalan Türkiye' de TGB kurma fikri 1980' li yıllarda ortaya çıkmış ve kalkınma planlarının içinde yerini almaya başlamıştır. 1990' lı yıllardan itibaren TGB konusunda dünyada yaşanan önemli gelişmeler, bu konunun ülkemizde de yoğun bir şekilde gündeme gelmesine neden olmuştur. Türkiye' de teknopark hareketi kapsamında atılan ilk önemli adım, 1990 yılı başında DPT' nin başvurusu ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı' nın onayı ile Türkiye' de teknoparkların oluşturulması ile ilgili olarak Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından ODTÜ, İTÜ, Ege Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi ve TÜBİTAK- MAM' da bir projelendirme sürecinin başlatılması olmuştur. Bu projenin bir neticesi olarak 1991 yılında ODTÜ ve İTÜ' de KOSGEB ve ODTÜ' nün girişimleri ile inovasyon tesisi tipinde bir teknoloji geliştirme merkezi açılmıştır (Aktaş, 2014: 18).

Yürütülen bu faaliyetler sonucunda teknopark mevzuatı ile ilgili eksikliğin giderilmesi amacıyla 1996 yılında Teknopark Yönetmeliği yayınlanmıştır. Bu yönetmelik ile teknoparkların kurulmaları KOSGEB' e bağlanmakta ve 1998 yılından itibaren önce TÜBİTAK-MAM Teknoparkı, daha sonra da ODTÜ Teknokent KOSGEB onayını alarak resmi nitelik kazanmışlardır (Keleş, 2010: 6).

Daha sonraki senelerde bu mevzuatın yetersiz kalması nedeniyle 2001 yılında sisteme yasal dayanak oluşturan 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun ile daha önce resmi niteliğe kavuşmuş olan TÜBİTAK-MAM ve ODTÜ Teknokent, teknopark hüviyeti kazanarak Türkiye' nin ilk teknoparkları olma özelliğini kazanmışlardır. Detay içermeyen kısa bir metne sahip olan bu Kanunun yasalaşmasının ardından, 2002 yılında Kanunun uygulanabilmesi için gerekli esas ve prosedürleri kapsayan Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir (Çaltekin, 2014: 157).

Türkiye' de 4691 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesi ile Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin yapısı kurumsal bir yapıya kavuşturulmuş ve üniversiteler, araştırma kurum ve kuruluşları ile üretim sektörleri arasında iş birliği

sağlamak suretiyle Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri yürütülen yerler olan Teknoloji Geliştirme Bölgeleri kurulmaya ve işletilmeye başlanmıştır. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin oluşturulması ile ülke endüstrisinin uluslararası rekabet gücü yüksek ve ihracat yönelimli bir yapısalığa ulaştırılması amaçlanmıştır. Tüm bölgelerdeki çalışmalar Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı' nın denetim ve kontrolünde sürdürülmektedir (Delichasanoglou, 2007: 22).

Mayıs 2024 tarihi itibarıyla; toplam 102 adet Teknoloji Geliştirme Bölgesi (Ankara' da 13, İstanbul' da 16, Kocaeli' n de 5, İzmir' de 5, Konya' da 2, Gaziantep' te 2, Antalya' da 2, Mersin' de 2, Hatay' da 2, Kayseri' de 2, Bursa' da 2, Eskişehir' de 2 (Bilecik dahil), Sakarya' da 2 ve Trabzon, Adana, Erzurum, Isparta, Denizli, Edirne, Elazığ, Sivas, Diyarbakır, Tokat, Bolu, Kütahya, Samsun, Malatya, Urfa, Düzce, Çanakkale, Kahramanmaraş, Tekirdağ, Van, Çorum, Manisa, Niğde, Burdur, Yozgat, Kırıkkale, Balıkesir, Karaman, Muğla, Afyonkarahisar (Uşak), Aydın, Batman, Osmaniye, Zonguldak, Karabük, Nevşehir, Çankırı, Kastamonu, Kırklareli, Giresun, Rize, Yalova, Aksaray, Adıyaman ve Iğdır' da (1' er adet) kurulmuştur (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2024).

102 adet Teknoloji Geliştirme Bölgesi' nden 89' u faaliyetlerini sürdürmekle birlikte, 13' ü altyapı çalışmalarına devam edilmesi nedeniyle henüz faaliyete geçirilmemiştir (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2024).

1.1. Teknoloji Geliştirme Bölgesi Yönetim Modelleri

Üniversite ve sanayi iş birliği bünyesinde bir araya gelinerek oluşmuş kuruluşlar olmakla birlikte teknoparkların kuruluş süreçleri sadece üniversitenin ve aynı zamanda doğrudan sanayici kesiminin katılımıyla gerçekleşen organizasyonlar olmayıp, bu iki unsurla birlikte kamunun, bilhassa merkezi ve mahalli idarenin devreye girmesi ile kuruluş süreci çalıştırılmaktadır. Teknoparkların kuruluşunda öncelikle kurucu kadronun oluşturulması, bu kadronun teknik ve teknolojik altyapıyı, mevcut durumdaki üretim kapasitesini, sanayide kullanılan hammadde imkanlarını, sanayinin ilgili alandaki durumunu, üniversite-sanayi bağlantılarını ve piyasa durumunu gözden geçirerek oluşturulacak yeni teknoparkın hedefi, özelliği ve büyüklüğüne göre gereken altyapısal ve finans analizlerini gerçekleştirilmesi ve bu doğrultuda bir iş ve iş programı oluşturulması gereklidir (Erenler, 2007: 59).

Merkezi idare ve yerel idarelerin de bu süreçte bürokratik ve hukuksal düzenlemeleriyle birlikte alt yapısını ve mali desteğini oluşturmaktadır. Bu yapılanma süreçlerine ise sanayi sektörü mevcut teknolojiyle ve mali imkânlarıyla katkı sağlamakla birlikte, üniversite kurumları da gerçekleştirmiş oldukları özgün bilimsel çalışmalar, araştırma faaliyetleri ve yetkin insan gücü ile teknoparkların temel unsurlarından birini oluşturmaktadır (Çelik, 2019: 1114).

1.1.1. Üniversite Modeli

Üniversitenin merkezde olduğu teknopark modellerinde, teknopark kuruluş işlemleri bizzat üniversitelerin etkinliği ve liderliği altında gerçekleşir. Daha çok merkezi yönetim ve kamu bütçelerinden, türlü ödenek, hibe ve fon gibi kaynaklardan yüksek oranda maddi gelir elde eden üniversiteler, ellerinde bulundurdukları bu ekonomik güç sayesinde kendi faaliyetleriyle teknoparklar oluşturabilmektedirler. Üniversiteye yönelik teknopark modelinde, büyük alanlara sahip, araştırma altyapısını oluşturmuş, finansal açıdan kuvvetli ve kalkınmasını tamamlamış köklü üniversiteler, kendi yakınlarında veya bünyelerinde kurulacak teknoparklara temel kaynak yaratabilmektedir. Bu tür üniversiteler muhtelif yerlerden elde ettikleri gelirler sayesinde neredeyse teknopark finansmanının tamamını oluşturabilir ve böylece teknopark yönetiminde bizzat söz sahibi olabilmektedirler. Bu tip teknoparklar girişimcilere bir nevi fırsat kapısı açsa da asıl amaç kazanç sağlamak değil, daha ziyade akademik çalışmalara dayalı projeleri hayata geçirmek olmaktadır (Özdemir, 2018: 136).

Bununla birlikte bu tür teknoparklar, ana odak noktasına üniversite bünyesinde oluşturulan projelerin oturtulması nedeniyle bilim ve teknolojik gelişim açısından büyük bir üstünlük sağlamakta, aynı zamanda iş ve

meslek hayatından ve piyasadan uzak düşme gibi bir riski de beraberinde getirmektedirler (Tepe ve Zaim, 2016: 7).

1.1.2. Karma Model

Karma model üzerine temellenen teknoparklarda, teknopark kuruluş işlemlerinden işletilmesine kadar tüm süreçlerde üniversiteler, kamu, özel sektör ve yerel yönetimlerin olabildiğince azami ölçüde katılımının sağlanarak gerçekleştirildiği teknopark modeli, karma model ile ifade edilebilmektedir. Üniversiteler bu aşamada sahip oldukları bilimsel ve yetkin insan gücü ile, özel kesimin sağladığı maddi sermaye desteği ile, kamu kurumlarının ise gerek hukuki gerekse mali ve idari işlemlerin yapılması için verdikleri altyapı destekleriyle teknoparkların oluşum sürecine dahil olmaktadır. Esas itibarıyla ülkemiz genelinde oluşturulan birçok teknopark da bu model çerçevesinde oluşmuştur (Aybek, 2022: 16-17).

Kamunun ve diğer özel sektör unsurlarının beraber çalıştıkları karma modele dayalı bir teknoparkta, iştirakçi kuruluşların sermaye ve yönetimlere katılımı farklılık taşıyabilmektedir. Söz konusu durum belli bir dengede tutulmak ve tarafların birbirilerini bastırmamaları, üniversitelerin teknoparktan bilimsel çalışmalarında faydalanabilmeleri ve onlara gereken desteği sağlamaları bakımından önemli olduğu kadar, teknopark etkinlikleri ve verimlilikleri bağlamında da son derece kritiktir (Huseynli, 2019: 20-21).

1.1.3. Kamu Modeli

Kamu odaklı teknopark modelinde teknoparkın kuruluş aşamasındaki ana unsurlar kamu kurumları olmaktadır. Devlet bu modelde teknoparkın kurulabilmesi için ihtiyaç duyulan mali kaynak, istisna ve muafiyet uygulamalarının ve teşviklerinin sunulması, teknoparkın altyapı faaliyetlerinin yerine getirilmesi, teknopark kurma sürecinin tamamlanması ve teknoparkın kurulundan sonra işletilmesinin sağlanması süreçlerini gerçekleştirmektedir (Aybek, 2022: 17-18).

Devlet bu işleyişte, finans kaynaklarının yanı sıra diğer oyuncuların da kuruluş sürecine dahil edilmesinde merkez konumda yer bulmaktadır. Kamu odaklı teknopark modelindeki temel gaye, ülke kaynaklarını ve yetişmiş insan gücünü kullanarak akademik araştırmalara dayalı çalışmalar yapan üniversite-sanayi iş birlikleri kurarak ulusal kalkınmayı gerçekleştirmektir. Geliştirilen bu teknopark modelinde üniversitelerin ve diğer girişimcilerin kamu, yerel ve bölgesel düzeyde kamusal ve özel kurumlar ile iş birliği içinde çalışarak teknik hizmetleri, elektrik, su, yol ve haberleşme gibi alt yapı hizmetlerini doğrudan üstlenip altyapı maliyetlerinden kurtulmalarını hedeflemektedir. Kamu, üstlendiği bu yatırımcı rolünün yanısıra bir düzenleyici rol de yüklenmekte ve gereken kanuni mevzuat düzenlemeleri, sağladığı vergi indirimleri ve verdiği teşviklerle girişimcilerin teknopark alanlarına yönelmesine büyük katkıda bulunmaktadır (Çağıl, 2007: 43).

Çok sayıda kalkınmış ve kalkınmakta olan ülke incelendiğinde çoğunlukla teknoparkların bir kamu kuruluşu ekseninde oluşturulduğu söylenebilir (Görkemli, 2011: 51-52).

2. 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunundaki Vergi Muafiyetleri ve İstisnaları

4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile teknoloji geliştirme bölgelerine yönelik birtakım mali teşvik ve destek uygulamaları getirilmiştir (Koç, 2018: 488-491). Bu kapsamda sunulan desteklerin bir kısmı vergisel nitelik taşıırken, bir kısmı ise vergisel nitelik taşımaktan yoksundur. Mali teşvik ve desteklemeler kapsamına alınan vergisel teşvikler önemli bir yer tutarak mükellefler üzerindeki ciddi bir mali yükümlülüğü ortadan kaldırmaktadır. 4691 sayılı Kanun kapsamına alınan teknoloji geliştirme bölgelerine yönelik vergisel teşvikler; teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösteren yönetici şirketlere, girişimcilere ve bölge içinde istihdam

edilen personele yönelik olarak düzenlenmiştir (Aybek, 2022: 80). Bu teşviklerde özellikle kurumlar vergisi, gelir vergisi, KDV üzerinde durulmakla yetinilmemiş, gümrük vergileri, damga vergileri ve harçlara ilişkin düzenlemelere de yer verilmiştir (Bilginer, Afşar ve Akdoğan, 2017: 2017-2018).

3. TGB Yönetici Anonim Şirketleri İstisna Uygulamaları

Teknoloji geliştirme bölgesi yönetici şirketi, Teknoloji Geliştirme Bölgesi Kanununa uygun şekilde anonim şirket olarak kurulan bölgenin, kurulması, yönetimi ve işletilmesinden sorumlu şirketi ifade eder (TGBK, 2001).

Teknoloji geliştirme bölgesi uygulamalarının merkezinde ve idaresinde yönetici şirketler bulunmaktadır. Bu anonim şirketler, teknoparkların kurulması, yönetilmesi ve işletilmesi ile alt yapı ve üst yapı çalışma hizmetlerinin verilmesi, kuluçka merkezleri ve teknoloji transfer ofislerinin kurulması ile gözetlenmesi ve denetiminden sorumludurlar.

Yönetici şirketin kurucuları arasında, bölge alanının bulunduğu ilde yer alan en az bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsü ya da kamuya ait bir AR-GE merkezi veya enstitüsü bulunmalıdır.

Yönetici şirkete ayrıca:

- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğine bağlı odalar ve borsalar,
- Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonuna bağlı odalar, birlikler ve federasyonlar,
- Yerel yönetimler,
- Finansman kurumları ve bankalar,
- Yerli veya yabancı özel hukuk tüzel kişileri,
- ARGE ve teknoloji geliştirme ile ilgili vakıf, kooperatif ve dernekler,
- İlgili kamu kuruluşları,
- İhracatçı birlikleri kurucu ya da sonradan ortak olabilirler.

Yerel yönetimler ayrıca, başkaca bir işleme gerek kalmadan kendi meclis kararlarına göre yönetici şirkete ortak olabilmektedir (TGBUY, 2016).

Yönetici şirketler, diğer kurumlar vergisine tabi şirketlerden farksız olarak tüm vergisel yükümlülüklerini yerine getirmek zorundadır, buna göre yönetici şirketler işe başlama işi bırakma diğer değişiklik bildirimleri defter ve belge düzenleri beyanname verme vb. konulardaki Vergi Usul Kanununda yer alan hükümlere uymak zorundadırlar.

Muafiyet, vergi ödemesi gereken gerçek veya tüzel kişilerin verginin kapsamı dışında bırakılmasını ifade etmektedir (Üstün, 2018: 6). İstisna ise, verginin konusuna giren bir faaliyetin vergilendirilmemesini ifade eder (Didinmez, 2021: 303).

Teknoloji Geliştirme Bölgesi Kanununda yönetici şirkete; 31/12/2028 tarihi ile sınırlı olmak üzere kurumlar vergisi istisnası, bir süreye tabi olmaksızın kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak düzenlenen kağıtlar yönünden damga vergisinden, yapılan işlemler bakımından ise harçlardan muafiyet tanınmıştır. Ayrıca yönetici şirketler, bölge alanı içerisinde sahip oldukları taşınmazlar dolayısıyla emlak vergisinden muaf tutulmuştur ve Emlak Vergisi Kanunu daimî muafıklar bölümünde yer almıştır (Emlak Vergisi Kanunu, md 4/m, 2017).

Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde bulunan arsaların tahsisi nedeniyle şerhi gerektiren işlemleriyle bu arsa ve üzerine inşa edilen binaların tahsis edilene devir ve tescili işlemleri ve cins değişikliği işlemlerine yönelik harç istisnası getirilmiştir. Yönetici şirketler bu muafiyet ve istisnaların uygulanabilmesi için bağlı oldukları vergi dairesine başvuruda bulunmalıdır (TGBUY, 2016).

Atık su arıtma tesisi işleten Teknoloji Geliştirme Bölgelerinden, belediyelerce atık su bedeli alınmaz (TGBUY, 2016; Demirli, 2014: 100).

3.1. Yönetici Şirketin Kurumlar Vergisi İstisnası

Yönetici şirketler, 4691 Sayılı Kanun'un uygulanmasıyla ilgili her türlü faaliyetlerden ötürü elde ettikleri kazançları 31 Aralık 2028 tarihine kadar kurumlar vergisinden istisna edilecektir. Bahsi geçen istisna geçici madde olarak Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununda yer almıştır ve daha önce 31/12/2023 tarihine kadar olan sınır 2028 yılı sonuna kadar uzatılmıştır. Buna göre yönetici şirketlerin, bölgenin kurulması, yönetilmesi ve işletilmesi kapsamında elde ettikleri kazançları kurumlar vergisinden istisna edilecektir. Yönetici şirketler, faaliyetleri veya kazançları olmasa da geçici ve yıllık kurumlar arası beyannamesi vermek durumundadırlar.

İstisna kazancının ve bu bağlamda kurumlar vergisi matrahının tespiti açısından, kanun uygulaması kapsamında bulunan ve bulunmayan hasılat, maliyet ve gider unsurlarının ayrı ayrı izlenmesi, istisna kapsamında olan faaliyetlere ait hasılat, maliyet ve gider unsurlarının, diğer faaliyetlerle ilişkilendirilmesi ve kayıtların da bu ayrımı sağlayacak şekilde tutulması gereklidir.

Yönetici şirketlerin üzerinde en çok tereddüt yaşadıkları konulardan bir tanesi, istisna kapsamına girecek kazançların nasıl belirlenmesi noktasıdır. Bu konuyla ilgili herhangi detaylı bir tebliğ ya da yönetmelik açısından bir açıklama bulunmadığından ötürü, gelir idaresinin özgelere kapsamında tespitler yapılmaktadır.

3.1.1. İstisna Kapsamına Giren ve Girmeyen Kazançlar

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliğinin 35. maddesinde, "yönetici şirketlerin, kanunun uygulanmasıyla ilgili her türlü faaliyetleri sonucunda elde ettikleri kazançları 31/12/2028 tarihine kadar kurumlar vergisinden müstesnadır." denilmektedir.

1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Kanunu Tebliği' nin "5.12. 2.3. Yönetici şirketlerin yararlanabilecekleri istisnanın kapsamı başlıklı bölümünde ise" 4691 Sayılı Kanun' un geçici 2. maddesi hükmüne göre yönetici şirketlerin bu kanun uygulaması kapsamında elde ettikleri kazançları kurumlar vergisinden istisna edilmiş olup yönetici şirketlerin istisna edilen kazançları, 4691 Sayılı Kanun kapsamında bölgenin kurulmasına, yönetilmesine ve işletilmesine ilişkin faaliyetlerden kaynaklanan kazançlardır." açıklamasına yer verilmiştir.

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Yönetmeliğinde, yönetici şirketlerin istisnasının kapsamı daha geniş tutulmakla birlikte, 1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Kanunu Tebliği istisnanın kapsamını sınırlandırmış ve sadece bölgenin kurulmasına, yönetilmesine ve işletilmesine yönelik faaliyetlerden olağan kazançları istisna kapsamına almıştır. Yönetici şirketler, kendi uygulama yönetmeliklerinde belirlenen faaliyetleri sonucu ortaya çıkan kazançlarını bir ayrıma tabi tutacaklar ve istisna kapsamında elde edilen kazançlarını beyannamenin istisna kısmına yazacaklardır.

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliğine göre, yönetici şirketlerin 4691 Sayılı Kanun kapsamında yürüteceği faaliyetlerden gelir elde etme potansiyeli taşıyanlar aşağıda belirtilmiştir:

- Bölge için gerekli olan temizlik, elektrik, içme ve kullanım suyu, doğalgaz, yakıt, ısınma ve iklimlendirme, dağıtım hatları, kanalizasyon, atık su, teknoloji geliştirme bölgesinin içindeki yollar, ulaşım, ses ve veri iletişimi, internet hizmetleri, yiyecek ve içecek hizmetleri, eğlenme sosyal ve barınma gibi ihtiyaçların karşılanması ve diğer hizmetlerle ilgili gelirler,
- Bakım ve onarım faaliyetleriyle ilgili gelirler,
- Firmalara alan tahsis etmek ve alan tahsisinin yenilenmesi karşılığı elde edilen kira kontratı gelirleri,

- Proje başvurularının onay süreçleri ile proje süresinin uzatılmasıyla ilgili işlemlerden elde edilen gelirler,
- Bölgenin ihtiyaçları doğrultusunda firmalara verilen eğitim kuluçka hizmetleri test, kalibrasyon kalite kontrol güvence ve benzeri konularda verilen teknik destek hizmetleri karşılığı elde edilen gelirler,
- Fikri ve sınai mülkiyet haklarının korunması, lisanslama, devir ve benzeri işlemler, şirket kurma, teknoloji transferi, finansman ve fonlar, vergi ile ilgili durumlar ve hukuki uygulamalar, risk sermayesi, pazarlama ve ihracat gibi konularda destek hizmetleri verilmesi kapsamında elde edilen gelirler,
- Bölgede faal olan kurum ve kuruluşlarla firmaların ortak gereksinimleri çerçevesinde, firmaların tek başına yapmalarının maliyette teknolojik açıdan imkanı olmadığı üretim ,test, kontrol alet cihaz ve makine ile ekipmanlarının satın alınması noktasında veya kiralanması durumlarında destek olmak, gelişmiş ve ileri bir teknoloji laboratuvarı, dijital ve büyük ölçekli tasarım laboratuvarları ve üretim tesislerinin kurulması, işletilmesi veya belli bir bedel karşılığında firmalara ve ilgililere kullandırılması karşılığında elde edilen gelirler,
- ARGE faaliyetlerinden elde edilen gelirler,
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığından alınan ödenekler, hibeler ve destekler,
- Kamu kurumları ve kuruluşları ile yabancı kurumlar tarafından verilen iç veya dış kaynaklı tüm destekler.

Yukarıda sayılan kazançlardan, bölgenin kurulmasına, yönetilmesine ve işletilmesine yönelik olanlar kurumlar vergisinden istisna edilecektir. Aşağıdaki örnek gelir kalemleri ise istisna kapsamına girmeyecek gelirlerdir:

- Yönetici şirketlerin bölge içinde ve dışında bulunan firmalara; yönetim kurulu üyeleri veya üniversite öğretim üyeleri yahut yönetici şirket bünyesinde çalışan diğer personeller aracılığıyla sunduğu ARGE danışmanlıkları, proje danışmanlığı, mentorluk ve benzeri hizmetler karşılığında elde ettiği gelirlerin kurumlar vergisinden istisna edilmesi mümkün değildir (Bursa Vergi Dairesi Başkanlığı, 2020).
- 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununun geçici 2. maddesinde öngörülen istisna, bölgede faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine yönelik olup, şirket kurabilecek gücü olmayan araştırmacıların ve öğrencilerin, girişimcilerin inovatif ve ticarileştirme potansiyeli çok güçlü olan proje fikirlerine destek vermek amacıyla yönetici şirket bünyesinde gerçekleştirilmek üzere yürütülen yazılım, ARGE veya tasarım proje faaliyetlerinden elde edilen kazançları kurumlar vergisinden istisna edilemez (İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı, 2012).
- Yönetici şirketlerin kendi bünyesinde yaptıkları ARGE yazılım veya tasarım faaliyetleri; bölgenin kurulması, yönetilmesi ve işletilmesiyle ilgili bir durum olmadığından dolayı, yönetici şirket tarafından yapılan ARGE faaliyetinden elde edilen kazançların kurumlar vergisinden istisna edilmesi mümkün değildir (İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı, 2018).
- Mevduat faizi, repo ve benzeri menkul sermaye iratları, menkul ve gayrimenkullerin elden çıkarılmasından doğan gelirler, döviz cinsinden aktifleştirme dolayısıyla oluşan kur farkları kurumlar vergisine tabi olacaktır
- Teminat mektuplarının nakit durumuna çevrilmesi ve benzeri tazminat kazançları üzerinden yine kurumlar vergisi hesaplanacaktır.

Örneğin, yönetici şirketlerin bölgedeki firmalara kira kontratı karşılığında kiraladıkları ofislerden elde ettikleri kira kazançları istisna kapsamında değerlendirilecektir (Niğde Valiliği Defterdarlık Gelir Müdürlüğü, 2016). Yönetici şirketlere destek olmak amacıyla Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından hibe olarak gönderilen tutarlar, 4691 Sayılı Kanun'da belirtilen amaçlar ve hedefler doğrultusunda kullanılması şartıyla gönderilen bu hibe tutarları kurumlar vergisinden istisna edilecektir (Niğde Valiliği Defterdarlık Gelir Müdürlüğü, 2016).

Yukarıda verilen örnekler ve gelir elde etme potansiyeli olan gelir kalemleri göz önüne alındığında, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliğinde, yönetici şirketlere yürütülmesi gereken zorunlu veya ihtiyari

olan çeşitli görevler ve yükümlülükler verilmiştir. Bu yükümlülükler çerçevesinde yönetici şirketlerin yararlanabilecekleri kurumlar vergisi istisnasının kapsamının yönetmelik çerçevesinde yayınlanan KVK Tebliğine uygun olacak şekilde düşünülmesi ve değerlendirilmesi ve aynı zamanda Gelir İdaresi Başkanlığından tereddüt duyulan konularda uzman görüşü alınması, bir problem yaşanmaması için uygun olacaktır (Yaldız, 2020: 320).

3.1.2. Yönetici Şirket Bünyesindeki Teknoloji Transfer Ofislerinin Kurumlar Vergisi İstisnası

Yönetici şirketler, 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununa göre yönetici şirket kurulduktan sonra 3 yıl içerisinde kendi bünyelerinde Teknoloji Transfer Ofisi (TTO) kurmak zorundadırlar (TGBK, 2001). Kanuna dayanan bu zorunluluk gereği teknoloji geliştirme bölgeleri yönetici şirketleri kendi bünyelerinde yeni bir teknoloji transfer ofisi Anonim Şirketi kurarak veyahut ortaklıklarında ortaklık payı çok yüksek olan bir üniversite barındıran teknoloji gelişme bölgeleri genellikle bir protokol yaparak üniversite bünyesindeki teknoloji transfer ofislerini ile ortak faaliyetler yapmaktadırlar.

Yönetici şirketler, kendi kurumsal yapıları içinde bulunan TTO' lar vasıtasıyla ARGE faaliyeti gerçekleştirebilirler ve bu ofislerde ARGE personeli çalıştırabilirler. TTO' ların ARGE faaliyetiyle ilgili kurumlar vergisi istisnası bakımından;

- Yönetici şirket içinde kurulan ve ayrı bir tüzel kişiliği olmayan TTO' ların gerçekleştirecekleri ARGE faaliyetleri, kurumlar vergisi istisnası ile gelir vergisi stopaj teşviki kapsamı dışında tutulacaktır.
- Yönetici şirketin ortak olduğu bağımsız bir Anonim Şirketi şeklinde kurulan TTO' lar ise, yapacakları ARGE faaliyetleri için hem kurumlar vergisi istisnası hem de gelir vergisi stopaj teşvikinden yararlanacaklardır.

3.1.3. Kurumlar Vergisi İstisnası İçin %2 Oranında Girişim Sermayesi Uygulaması

4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununa eklenen Ek Madde 3' e göre;

"Yıllık beyanname üzerinden istisna edilen kazançları tutarı 1.000.000 TL ve üzerinde olan gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri tarafından, bu tutarın %2' si pasifte geçici bir hesaba aktarılır. Bu fıkra kapsamında aktarılması gereken tutar yükümlülüğü, yıllık bazda 20.000.000 TL ile sınırlıdır. Bu tutarın, geçici hesabın oluşturduğu yılın sonuna kadar Türkiye'de yerleşik girişimcilere yatırım yapmak üzere kurulmuş girişim sermayesi yatırım fonu paylarının satın alınması veya girişim sermayesi yatırım ortaklıkları ya da bu Kanun kapsamındaki kuluçka merkezlerinde faaliyette bulunan diğer girişimcilere sermaye olarak konulması şarttır. Söz konusu tutarın ilgili yılın sonuna kadar aktarılmaması durumunda, bu Kanun kapsamında yıllık beyanname üzerinden istisna edilen kazançlar tutarının %20' si, ilgili yılda yararlanılan gelir ve kurumlar vergisi istisnasına konu edilemez. Bu tutar nedeniyle zamanında alınmayan vergiler vergi ziyayı cezası uygulanmaksızın tarh edilir. Cumhurbaşkanı bu fıkrada yer alan tutar ve oranları birlikte ya da ayrı ayrı 0' a kadar indirmeye, 5 katına kadar artırmaya yetkilidir."

4691 Sayılı Kanun' un Ek 3. Maddesine göre, tüm teknoloji geliştirme bölgeleri firmalarının ve yönetici şirketler de dahil olmak üzere, kurumlar vergisi beyannamelerinde 1.000.000 TL ve üzerinde istisna bulunan yönetici şirketler, %2' lik yatırım yükümlülüğünü yerine getirmelidirler. Kurumlar vergisi istisnasından faydalanmak isteyen yönetici şirketlerin istisna tutarlarına dikkat etmesi ve şartlar belirtilen şekilde ise yükümlülüklerini yerine getirmeleri herhangi bir vergi ziyayı cezası gelmemesi bakımından çok önem taşımaktadır.

3.2. Yönetici Şirketler Bakımından Katma Değer Vergisi (KDV) İstisnası ve Sorumlulukları

Teknoloji geliştirme bölgesi yönetici şirketleri, bölgesindeki gayrimenkulleri ofis veya bir alan olarak bölge içerisinde faaliyette bulunacak firmalara kiralaması durumunda Katma Değer Vergisi Kanununun 1/1 ve 1/3-f Maddeleri gereğince KDV' ye tabi tutacaktır. Buna göre yönetici şirketlerin yapacağı kiralama işlemlerinde KDV istisnası söz konusu olmayacaktır (Niğde Valiliği Defterdarlık Gelir Müdürlüğü, 2016).

Ancak, yönetici şirketlerin gerçekleştireceği yazılım projelerinden doğan yazılım satışlarına KDV istisnası uygulanabilecektir; ARGE faaliyetleri kapsamında yer alan teslim ve hizmetler ise KDV' ye tabi tutulacaktır. (İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı, 2018).

KDV Kanununun Geçici 20/1 maddesi gereğince "Sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, oyun, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımları şeklindeki teslim ve hizmetleri" yönetici şirketler bakımından da KDV' den istisnadır.

3.2.1. KDV Tevkifat Durumu

Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliğinde, kamu kurumlarının özellikle hizmet alımlarına ilişkin KDV sorumluluğu getirilmiş ve çeşitli KDV tevkifat oranları belirlenmiştir. Teknoloji geliştirme bölgeleri yönetici şirketlerinin kamu kurumu olarak değerlendirilip tevkifat yapıp yapmayacakları konusunda ise çeşitli tereddütler oluşmuştur.

KDV Genel Uygulama Tebliğinin "I-C/2.1.3.1." Bölümüne göre, KDV mükellefi olsun veya olmasın tevkifat yapmakla yükümlü kuruluşlar şunlardır:

- 5018 Sayılı Kanun' a ekli cetvellerde yer alan idare, kurum ve kuruluşlar, il özel idareleri ve bunların teşkil ettikleri birlikler, belediyelerin teşkil ettikleri birlikler ile köylere hizmet götürme birlikleri,
- Yukarıda sayılanlar dışındaki, kanunla veya cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulan kamu kurumu ve kuruluşları,
- Döner sermayeli kuruluşlar,
- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kanunla kurulan veya tüzel kişiliği haiz emekli ve yardım sandıkları,
- Bankalar, sigorta, reasürans ve emeklilik şirketleri, sendikalar ve üst kuruluşları, vakıf üniversiteleri, mobil elektronik haberleşme işletmecileri,
- Büyükşehir belediyelerinin su ve kanalizasyon idareleri, kamu iktisadi teşebbüsleri, özelleştirme kapsamındaki kuruluşlar, Türkiye Varlık Fonu ile alt fonlara devredilen kuruluşlar,
- Organize sanayi bölgeleri ile menkul kıymetler, vadeli işlem borsaları dahil bütün borsalar,
- Yarıdan fazla hissesi doğrudan yukarıda sayılan idare, kurum ve kuruluşlara ait olan tek başına ya da birlikte kurum, kuruluş ve işletmeler.

Buna göre teknoloji geliştirme bölgeleri yönetici şirketleri kamu kurum ve kuruluşu kapsamında değerlendirilmemekle birlikte, birçok yönetici şirketin hissesinin yarıdan fazlası yukarıda belirtilen kurumlara aittir. Bu kapsamda, yarıdan fazla hissesi doğrudan yukarıda sayılan idare, kurum ve kuruluşlara ait olan yönetici şirketler tebliğde belirtilen alımlarında KDV tevkifatı uygulamak zorundadır (Konya Vergi Dairesi Başkanlığı, 2012).

4. Yönetici Anonim Şirketlerin Muafiyet Uygulamaları

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununun 8. maddesine göre yönetici şirket, bu kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak düzenlenen kağıtlar yönünden damga vergisinden ve yapılan işlemler bakımından harçlardan muaftır (TGBUY, 2016).

Bu muafiyet, yalnızca teknoloji geliştirme bölgeleri kanunu uygulanmasıyla ilgili işlemler yönünden verilmiştir. Kanun kapsamı dışında yapılan işlemler dolayısıyla harç ve damga vergisi ödemeleri yapılması gerekmektedir. Ayrıca, 2016 yılında yönetici şirketlere, bölge alanı içerisinde sahip olduğu taşınmazlar dolayısıyla da emlak vergisi muafiyeti tanınmıştır.

4.1. Damga Vergisi Muafiyeti

Damga Vergisi Kanununun 1. maddesinde ve bu kanuna ekli (1) sayılı tabloda yazılı kağıtların damga vergisine tabi olduğu; 3. maddesinde ise damga vergisi mükellefinin kağıtları imza edenler olduğu vurgulanmıştır.

Damga vergisi genel olarak imzalanan kağıtlar ya da düzenlenen elektronik belgeler üzerinden alınmaktadır damga vergisi bir gül işlemin her iki taraf için ayrı ayrı hesaplanmaz.

- Sözleşmeler ile ilgili işlemler damga vergisinden istisna ise, her iki tarafta damga vergisi ödemeyecektir.
- Taraflardan birisi damga vergisinden muaf ise, damga vergisinin tamamını muafiyeti bulunmayan kişi veya kurum ödeyecektir.
- Taraflardan ikisinde de damga vergisi muafiyeti var ise, her iki tarafta damga vergisi ödemeyecektir.

Yönetici şirketler teknoloji geliştirme bölgeleri kanununun uygulanması ile ilgili damga vergisinden muaf oldukları için, damga vergisi gerektiren işlemlerde vergiyi ödeyecek kişi karşı taraf olacaktır.

Damga vergisi muafiyeti ile ilgili örnek durumlar;

- Teknoloji geliştirme bölgesi yönetici şirketleri vergi dairelerine verilecek KDV ve Muhtasar Beyannameleri ile SGK' ya verilecek Sigorta Prim Bildirgesi niteliğindeki aylık prim ve hizmet belgelerinin damga vergisini ödeyeceklerdir (Kayseri Vergi Dairesi Başkanlığı, 2016).
- Teknoloji geliştirme bölgesi faaliyetleri ile ilgili ulusal veya uluslararası fuarlardaki stantların kiralanması konusunda sözleşme imzalayan taraf olan yönetici şirketler damga vergisi ödemeyeceklerdir (Erzurum Vergi Dairesi Başkanlığı, 2013).

Ancak 4691 sayılı TGB kanununda damga vergisi muafiyeti bulunsa da Damga Vergisi Kanununun 1. maddesinde bu kanuna ekli (1) sayılı tabloda yazılı kağıtların damga vergisine tabi olduğu; 3. maddesinde damga vergisinin mükellefinin kağıtları imzalayanlar olduğu; 24/2 maddesinde birden fazla kişi tarafından imza edilen kağıtlara ait vergi ve cezanın tamamından imza edenlerin müteselsilen sorumlu olacağı, bunlar arasında vergiden müstesna olanların bulunmasının damga vergisinin noksan ödenmesini gerektirmeyeceği, damga vergisinden muaf kuruluşlarca kişilerin (1) sayılı tabloda yer alan işlemleri ile ilgili olarak düzenlenen ve sadece bu kurumların imzasını taşıyan kağıtlara ait verginin tamamının kişiler tarafından ödeneceği, ancak bu kağıtlara ait verginin hiç ödenmemesi veya noksan ödenmesi halinde vergi ve cezanın tamamından kişiler ile birlikte kurumlarında müteselsilen sorumlu olacağı; (1) sayılı tablonun "I-Akitler ile ilgili kağıtlar" başlıklı bölümünün A/1 fıkrasında, belli parayı ihtiva eden mukavelenameler, taahhünameler ve temliknamelerin nispi damga vergisine tabi tutulacağı hükme bağlanmıştır.

Bu kanun açıklamasından yola çıkarak;

- Kanundaki istisna uygulamasının neleri kapsadığını her olay için ayrı bir biçimde değerlendirilmesi,
- Muafiyeti bulunan yönetici şirketin taraf olduğu sözleşmeler veya damga vergisine tabi kağıtlar dolayısıyla ortaya çıkan damga vergisinin karşı tarafça ödenmesi gerektiği,
- Yönetici şirketlerin her ne kadar damga vergisi muafiyeti bulursa da damga vergisinin hiç ödenmemesinden dolayı müteselsil bir sorumluluğunun olduğu anlaşılmaktadır.

4.2. Harç Muafiyeti

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununa göre, kanunun uygulanması ile ilgili işlerden yönetici şirketlerin harç muafiyetinin bulunduğu bilinmektedir. 492 sayılı Harçlar Kanununun "özel kanunlardaki hükümler" başlıklı 123/1 maddesinde "özel kanunlarla harçtan muaf tutulan kişilerle, istisna edilen işlemlerden harç alınmaz" hükmüne yer verilmiştir. Gelir İdaresi' nin özelgeleri kapsamında harç muafiyeti ile ilgili bazı örnekler ve harçları ilgilendiren başlıklar aşağıda verilmiştir.

- **Ana sözleşme ve genel kurul tescil harçları**

Ticaret sicili harçları, harçlar kanununa ekli (1) sayılı tarifenin "(c) Ticaret Sicil Harçları" bölümünde yazılı harç miktarları üzerinden maktu olarak alınır. 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'na göre kurulan yönetici şirketler, ana sözleşme değişikliği ve genel kurul kararlarının ticaret siciline tescil işlemleri için harç muafiyetine tabidir (Gaziantep Vergi Dairesi Başkanlığı, 2010). Bu muafiyet, kanunun 8. maddesinde yer alan "Yönetici şirketler, bu Kanun kapsamındaki işlemler için harçlardan muaftır." hükmüne dayanmaktadır.

- **Noter ve Yargı Harçları**

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nun (TGB Kanunu) uygulanması ile ilgili işlemlerinde yönetici şirketler, bazı yargısal harçlardan muaftır. Muafiyet kapsamındaki harçlar (Kayseri Vergi Dairesi Başkanlığı, 2016):

- Noter Harçları: 492 Sayılı Harçlar Kanunu'na bağlı (2) sayılı tarifede yer alan tüm noter harçları.
- Yargı Harçları: 492 Sayılı Harçlar Kanunu'na bağlı (1) sayılı tarifede yer alan tüm yargı harçları (keşif harcı ve haciz, teslim ve satış harcı hariç).

Buna göre, noter onaylı defterlerin açılış, kapanış veya yıl içi tasdik işlemleri ile noter aracılığıyla yapılan her türlü tebligat, ihtar ve sözleşmeler harçlardan muaftır. Muafiyetin dayanağı, TGB Kanunu'nun 8. maddesidir.

- **Yönetici Şirket Lehine Hazine Arazisi İrtifak Hakkı Tesis Harcı**

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (TGB) genellikle Hazine arazileri üzerine kurulmakta ve bu arazilerde yönetici şirketler lehine irtifak hakkı tesis edilmektedir. 492 Sayılı Harçlar Kanunu'nun 57. maddesine göre, tapu ve kadastro işlemleri için belirlenmiş harçlar alınmaktadır. Bu kapsamda, Hazine arazilerinde 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'na göre kurulan yönetici şirketler lehine tesis edilen irtifak hakları için tapu harcı alınmamaktadır. Çünkü, 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nun 8. maddesi, yönetici şirketlerin bu Kanun kapsamındaki işlemler için harçlardan muaf olduğunu düzenlemektedir. İrtifak hakkı tesisi işlemi de bu kapsamda değerlendirilmektedir. TGB' lerde Hazine arazileri üzerine yönetici şirketler lehine tesis edilen irtifak hakları için tapu harcı alınmaz. (Sivas Valiliği Defterdarlık Gelir Müdürlüğü, 2011).

- **Belediye Harçları, Katılma Payları ve Ücretleri**

2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu Kapsamında Harçlar:

- 79. Madde: Kayıt ve suret harcı

- 80. Madde: İmar ile ilgili harçlar (parselasyon harcı, ifraz ve tevhit harcı, plan ve proje tasdik harcı, zemin açma izni ve toprak hafriyatı harcı ve yapı kullanma izni)
- 86-94. Maddeler: Harcamalara katılma payları
- Ek 1-6 Maddeler: Bina inşaat harcı

Ancak, Belediye Gelirleri Kanunu'nda Teknoloji Geliştirme Bölgeleri yönetici şirketleri için bu harç, katılma payı ve ücretlerden muafiyet hükmü bulunmamaktadır. 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nda muafiyet ile ilgili Madde 8' de; Yönetici şirketlerin, kanunun uygulanması ile ilgili işlemlerde harçlardan muaf olduğu belirtilmektedir. Bu kanun maddesi ışığında, yönetici şirketlerin Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nun uygulanması ile ilgili işlemlerinde; Kayıp ve suret harcından, imar ile ilgili harçlardan, binalar ile ilgili inşaat harçlarından muaf tutulması gerekmektedir.

Ayrıca, anılan kanunun 97. maddesinde; belediyeler bu kanunda harç veya katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmet için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret almaya yetkilidir. Belediyeye tekel olarak verilmiş işler kendi özel hükümlerine tabidir." hükmü yer almaktadır. Bununla birlikte belediye gelirleri kanununda, yukarıda belirtilen harç, katılma payı ve ücretler ile ilgili olarak Teknoloji Geliştirme Bölgeleri yönetici şirketlerinin muaf tutulacağına dair bir hükme yer verilmemiştir.

Yol harcamalarına katılma payı ile fenni mesul ücreti ve imar durum ücreti gibi 2464 Sayılı Kanun' da harç ve katılma payı konusu edilmeyen ve ilgililerin isteği üzerine yapılan hizmetler karşılığında alınan ücretler muafiyet dışında tutulmaktadır (Mersin Vergi Dairesi Başkanlığı, 2010).

Bunun yanı sıra otopark bedeli, 3194 sayılı İmar Kanunu' nun 37. ve 44. maddelerine dayanılarak hazırlanan Otopark Yönetmeliği hükümleri uyarınca belediyelerce tahsil edildiğinden, otopark bedelinin de harç kapsamında muafiyet uygulanacak bir durum olmadığı açıktır.

Harçlar Kanununun 59. maddesi gereğince de aşağıdaki işlemler nedeniyle yönetici şirketler muaf olacaklardır:

- Gayrimenkullerin ifraz, taksim veya birleştirme işlemleri,
- Arsaların tahsisi sebebiyle şerh gerektiren işlemler,
- Arsaların ve arsa üzerine inşa edilen binaların tahsis edilene devir ve tescil işlemleri ve cins değişikliği işlemleri.

4.3. Emlak Vergisi Muafiyeti

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu' na göre; "Türkiye sınırları içinde bulunan binalar emlak vergisine tabidir. Yine, Türkiye sınırları içinde bulunan arazi ve arsalar emlak vergisine tabi olmaktadır."

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nun 8/3 maddesine göre, yönetici şirketler 1 Mart 2016 tarihinden itibaren Teknoloji Geliştirme Bölgesi (TGB) alanı içerisinde sahip oldukları taşınmazlar için emlak vergisinden muaf tutulmaktadır.

4.4. Çevre Temizlik Vergisi Muafiyeti

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun mükerrer 44. maddesine göre "belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan ve belediyelerin çevre temizlik hizmetlerinden yararlanan konut, işyeri ve diğer şekillerde kullanılan binalar çevre temizlik vergisine tabidir".

Mevcut mevzuatta, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri'nde (TGB) yer alan firmalar ve yönetici şirketler için özel bir çevre temizlik vergisi istisnası bulunmamaktadır. Bu nedenle, TGB' lerde faaliyet gösteren işletmeler de tıpkı diğer işletmeler gibi çevre temizlik vergisi ödemek zorundadır.

30 Seri Nolu Belediye Gelirleri Kanunu Tebliğinde "çevre temizlik hizmeti; konut, iş yeri ve diğer şekillerde kullanılan binalarda yeme, içme, kullanma, büro vb. faaliyetler sonucu oluşan ve çevre kirliliğine sebep olan her türlü çevresel atıkların; düzenli olarak toplanması, taşınması, geri dönüşümü, depolanması ve bertaraf edilmesi suretiyle çevreye ve insan sağlığına zararsız hale getirilmesi işlemleri" olarak tanımlanmıştır. Buna göre;

- Teknoloji Geliştirme Bölgeleri'nde (TGB) çevre temizlik hizmeti belediyeler tarafından sağlanıyorsa, yönetici şirketler ve bölgede faaliyet gösteren firmalar tarafından kullanılan binalardan çevre temizlik vergisi alınması gereklidir.
- Teknoloji Geliştirme Bölgeleri'nde (TGB) çevre temizlik hizmetinin belediye tarafından sağlanmaması ve bu hizmetin yönetici şirketler tarafından üstlenilmesi durumunda, TGB' de bulunan binalar için çevre temizlik vergisi alınmaması gerekmektedir (Aydın Vergi Dairesi Başkanlığı, 2022).

Sonuç

Bu çalışma, Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde (TGB' ler) faaliyet gösteren yönetici şirketlere sağlanan muafiyet ve istisnalar hakkında güncel ve kapsamlı bir bilgi kaynağı sağlayarak, bu alandaki bilgi boşluğunu doldurmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın özgün ve önemli katkılarından bazıları şunlardır:

1. Mevcut Bilgi Eksikliği Giderme: Mevcut literatürde, TGB yönetici şirket muafiyet ve istisnalarına odaklanan kapsamlı bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma, bu alandaki teorik ve uygulamalı bilgi eksikliğini giderecek ve ilgili tüm paydaşlar için değerli bir kaynak oluşturacaktır.

2. Farklı Bakış Açılarının Sunulması: Çalışma, sadece vergi mevzuatı ve yasal çerçeveye değil, aynı zamanda TGB yönetici şirketlerinin uygulamada yaşadıkları sorunlara ve tereddütlere de odaklanarak farklı bakış açıları sunacaktır. Bu sayede, muafiyet ve istisnaların daha net ve etkin bir şekilde uygulanmasına yönelik kapsamlı bir bakış açısı sağlanacaktır.

3. Politika Oluşturmaya Katkı: Araştırma bulguları, TGB'lerin kalkınma politikalarının geliştirilmesine ve bölgedeki yatırımların teşvik edilmesine katkıda bulunacaktır. Elde edilen bilgiler, politika yapıcılar ve ilgili kamu kurumları tarafından TGB' lerde faaliyet gösteren yönetici şirketlere yönelik teşvik sistemlerinin daha da geliştirilmesi ve optimize edilmesi için kullanılabilir.

4. Sürekli Gelişmeye Katkı: Bu çalışma, TGB yönetici şirket muafiyet ve istisnaları ile ilgili güncel ve kapsamlı bir bilgi kaynağı sağlayarak, bu alandaki bilgi birikiminin ve uygulamaların gelişmesine katkıda bulunacaktır. Çalışmanın bulguları, gelecekteki araştırmalar için bir temel oluşturacak ve bu alandaki bilginin sürekli olarak güncellenmesine ve geliştirilmesine yardımcı olacaktır.

Sorunlar:

- **Yasal Metinlerin Karmaşıklığı:** Yönetici şirketlere sağlanan muafiyet ve istisnalar karmaşık yasal metinlerde yer almaktadır. Bu durum, salt yasal metni yorumlamada güçlük çeken yetkililerin bu teşviklerden haberdar olmasını ve doğru şekilde uygulamasını zorlaştırmaktadır.
- **Farklı Yorumlamalar:** Farklı kurumlar ve yetkililer, yasal metinleri farklı şekilde yorumlayabilmektedir. Bu durum, başvurularda ve işlemlerde gecikmelere ve tutarsızlıklara yol açabilmektedir.

- **Bürokratik Engeller:** Yönetici şirketlerin teşviklerden faydalanabilmeleri için çok sayıda belge ve evrak hazırlamaları gerekmektedir. Bu durum, bürokratik bir yük oluşturmakta ve teşviklerden yararlanma sürecini uzatmaktadır.

Çözüm Önerileri:

- **Yasal Metinlerin Kolaylaştırılması:** Yönetici şirketlere sağlanan teşviklere ilişkin yasal metinlerin daha açık ve anlaşılır hale getirilmesi gerekmektedir.
- **Eğitim ve Bilgilendirme Faaliyetleri:** Firmalar ve yetkililer için teşvikler hakkında eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri düzenlenmelidir.
- **Elektronik Ortamda Başvuru:** Yönetici şirketlerin teşviklerden faydalanabilmeleri için gerekli başvuruların tamamen elektronik ortamda yapılabilmesi sağlanmalıdır.
- **Bürokratik Engellerin Azaltılması:** Teşviklerden faydalanma sürecindeki bürokratik engellerin azaltılması ve gerekli belgelerin sayısının minimize edilmesi gerekmektedir.

Bu çözüm önerilerinin hayata geçirilmesi ile yönetici şirketlerin teşviklerden daha kolay ve etkin bir şekilde faydalanmaları sağlanabilir. Sonuç olarak, bu çalışma TGB' lerde faaliyet gösteren yönetici şirketlere sağlanan muafiyet ve istisnalar hakkında önemli bir bilgi kaynağı sağlayarak, bu alandaki bilgi eksikliğini giderecek, farklı bakış açıları sunacak, politika oluşturmaya katkıda bulunacak, karşılaştırmalı analiz imkânı sağlayacak ve sürekli gelişmeye katkı sağlayacaktır. Bu çalışmanın bulguları, TGB' lerde faaliyet gösteren yönetici şirketlere yönelik muafiyet ve istisna sisteminin daha net, adil ve etkin bir şekilde işlemesine katkıda bulunarak TGB yönetimine rehber olacak ve Türkiye'nin küresel inovasyon ekosistemindeki yerini sağlamlaştırmaya yardımcı olacaktır. Ancak şu da bilinmelidir ki; Teknoloji geliştirme bölgeleri (teknoparklar), ARGE faaliyetlerini ve inovasyonu teşvik etmek için önemli bir araçtır. Bu bölgelerde faaliyet gösteren firmalara ve yönetici şirketlere sunulan vergi muafiyetleri ve istisnaları, bu amaca ulaşmada önemli bir rol oynamaktadır. Bu teşviklerin kamu bütçesi üzerinde önemli bir yükü de beraberinde getirdiği unutulmamalıdır. TGB' lere sağlanan teşviklerin vergilemenin mali amaçlarıyla da uyumlu olması gerektiği açıktır. Mevcut teşvik sisteminin etkinliği ve verimliliği gözden geçirilmeli ve gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Kaynakça

- 1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (2007). T.C Resmî Gazete. 26482. 03 Nisan 2007. Erişim Tarihi:11.06.2024, <https://www.gib.gov.tr/node/87461>
- 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu (1970). Resmî Gazete, 13576, 11 Ağustos 1970
- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu (1981). Resmî Gazete, 17354, 29 Mayıs 1981
- 30 Seri Nolu Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliği (2004). T.C Resmî Gazete. 25342. 10 Ocak 2004. Erişim Tarihi:11.06.2024,<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6023&MevzuatTur=9&MevzuatTertip=5>
- 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu (1984). Resmî Gazete, 18563, 02 Kasım 1984
- 3194 sayılı İmar Kanunu (1985). Resmî Gazete, 18749, 9 Mayıs 1985
- 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu (2001). Resmî Gazete, 24454, 06 Temmuz 2001
- 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu (1964). Resmî Gazete, 11751, 01 Temmuz 1964
- 492 sayılı Harçlar Kanunu (1964). Resmî Gazete, 11756, 02 Temmuz 1964
- Aktaş, A. (2014). Teknoloji Serbest Bölgesinde Uygulanan İstisna, Muafiyet ve Destekler. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- APTE. Association of Science and Technology Parks of Spain, (2024). Erişim Tarihi: 10.06.2024 <https://www.apte.org/en/definition-of-science-technology-park>
- Aybek, U. (2022). Teknoloji Geliştirme Bölgelerindeki Ar-Ge Teşvikleri: Tokat Teknopark Örneği (E. Barlas, Ed.). Ankara: İksad Yayınları.
- Aydın Vergi Dairesi Başkanlığının 06.12.2022 ve E-79690095-175[1-2022-120-76]-133731 sayılı Özelgesi. Erişim Tarihi:15.06.2024,https://aydinvdb.gib.gov.tr/vdbozelge?search_text=&ozelge_ilgili_kanun=80374&ozelge_op=Ara&edit_or=&edit_phrase=&edit_negative=&form_build_id=formoZcW534bfqUVhT2fKrZUG6KO5d-cK6qYH-jCsMztsH8&form_id=vdb_ozelge_search_form#532
- Bilginer, M., Afşar, A., & Akdoğan, Z. (2017). Teknoloji Geliştirme Bölgelerini Yöneten Teknokent Anonim Şirketlerin Faaliyet Gelirlerinin Vergi Mevzuatı Açısından Değerlendirilmesi ve Alınan Hibelerin TMS 20'ye Göre Muhasebeleştirilmesi. International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR), 4(15), 2016-2025.
- Bursa Vergi Dairesi Başkanlığının 31.01.2020 ve 45404237-130[I-18-113]-21791 sayılı Özelgesi. Erişim Tarihi: 15.06.2024, <https://www.gib.gov.tr/node/143650/pdf>
- Çağıl, C. T. (2007). Türkiye'de Ulusal Teknoloji Politikaları ve Teknoparkların Bölgesel Gelişmeye Etkileri. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Çakır, S. (2009). Teknoloji Politikası Aracı Olarak Teknoparklar ve Ekonomik Etkileri: Türkiye Örneği ve ODTÜ Teknokent Deneyimi. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çaltekin, M. (2014). Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Vergi ve Sosyal Güvenlik Uygulamaları.

- Çelik, F. (2019). Yerel Kalkınmada Teknopark Modeli: Emilia-Romagna (İtalya) ve Shannon (İrlanda) Bölgeleri Örnekleri. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21(4), 1112-1129.
- Delichasanoglou, M. (2007). Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Türkiye'deki Gelişimi, Sağladığı Vergisel Avantajlar ve Bir Anket Uygulaması. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirli, Y. (2014). Türkiye'de Teknoparklara Yönelik Teşvikler ve Teknoparkların Bilim ve Teknoloji Kapasitesinin Gelişimine Katkısı. Maliye Dergisi, 166, 95-114.
- Didinmez, İ. (2021). Yoksulluk ile Mücadelede Vergi Politikalarının Rolü. Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 10(2), 292-312.
- EGİAD, Ege Genç İş Adamları Derneği (1994). 21. Yüzyıl Yaşam Tarzı İçinde Modern Teknoloji Parkları ve İnkübatörler. <https://www.egiad.org.tr/wp-content/uploads/arastirma-raporlari/modern-teknoloji-parklari.pdf> (10.06.2024)
- Erenler, Y. (2007). Teknopark Alanlarının Fiziki Planlama İlkelerinin İrdelenmesi Üzerine Bir Araştırma. (Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Erzurum Vergi Dairesi Başkanlığının 14.05.2013 ve 30094508-155[1-2013/1.2]-18 sayılı Özelgesi. Erişim Tarihi: 15.06.2024, <https://www.gib.gov.tr/node/95597/pdf>
- Gaziantep Vergi Dairesi Başkanlığının 20.09.2010 ve B.07.1.GİB.4.27.15.01-10-515-30-10 sayılı Özelgesi. Erişim Tarihi: 15.06.2024, <https://www.gib.gov.tr/node/92996/pdf>
- Gillmor, C. S. (2004). Fred Terman at Stanford: Building A Discipline, A University, and Silicon Valley. Stanford University Press.
- Görkemli, H. N. (2011). Bölgesel Kalkınmada Teknoparkların Önemi ve Konya Teknokent Örneği. (Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Huseynli, E. (2019). Teknokentlerde Örgütsel Kültür ile Örgütsel Yenilikçilik Arasındaki İlişki: Yıldız Teknik Teknopark Örneği. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığının 26.04.2012 ve B.07.1.GİB.4.34.16.01-KVK 5-1470 sayılı Özelgesi. Erişim Tarihi: 15.06.2024, <https://www.gib.gov.tr/node/100015/pdf>
- İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığının 29.01.2018 ve B.07.1.GİB.4.34.16.01-125[10-2015/51]-93748 sayılı Özelgesi. Erişim Tarihi: 15.06.2024, <https://www.gib.gov.tr/node/128727/pdf>
- Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği (2014). T.C Resmî Gazete. 28983. 26 Nisan 2014. Erişim Tarihi: 15.06.2024, https://www.turmob.org.tr/arsiv/mbs/pratikBilgiler/kdv_genteb-2023.pdf
- Kayseri Vergi Dairesi Başkanlığının 18.02.2016 ve 50426076-155[9-2014/20-362]-38 sayılı Özelgesi. Erişim Tarihi: 15.06.2024, <https://www.gib.gov.tr/node/110801/pdf>
- Keleş, M. K. (2010). Türkiye'deki Teknokentlerin Mevcut Durumun İncelenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (11), 1-22.
- Koç, Ö. E. (2018). İçsel Büyüme/Teknoloji Yoğun Büyüme Modelleri Kapsamında Türkiye'de Teknoloji Geliştirme Bölgelerine Yönelik Vergi Uygulamaları. Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 25(2), 477-499.

- Konya Vergi Dairesi Başkanlığının 31.10.2012 ve 37009108-130[9.Md.-2012-1942]-90 sayılı Özelgesi. Erişim Tarihi: 15.06.2024, <https://www.gib.gov.tr/node/93609/pdf>
- Mersin Vergi Dairesi Başkanlığının 16.07.2010 ve B.07.1.GİB.4.33.15.01-2009-705-46-15 sayılı Özelgesi. Erişim Tarihi: 15.06.2024, <https://www.gib.gov.tr/node/89983/pdf>
- Najwyższa Izba Kontroli, (2012). Informacja O Wynikach Kontroli. Wykonywanie Zadań Przez Administrację Publiczną W Zakresie Bezpieczeństwa Przewozu Towarów Niebezpiecznych, Styczeń. Erişim Tarihi:17.06.2024 <https://www.nik.gov.pl/plik/id,3552,vp,4524.pdf>
- Niğde Valiliği Defterdarlık Gelir Müdürlüğü'nün 23.02.2016 ve 43626428-001.02-1 sayılı Özelgesi. Erişim Tarihi: 15.06.2024, <https://www.gib.gov.tr/node/110941/pdf>
- Nihat, I., & Kılınç, E. C. (2011). Bölgesel Kalkınma 'da Ar-Ge ve İnovasyonun Önemi: Karşılaştırmalı Bir Analiz. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 6(2), 9-54.
- Özdemir, Y. (2018). Teknoparklar Üzerine Bir Değerlendirme: ODTÜ Teknokent Firmalarının Etkinlik Analizi. AJITe: Academic Journal of Information Technology, 9(35), 133-158.
- Park, S. C. (2012). Competitiveness of East Asian Science Cities and Role of Innovative SMEs. In ICSB World Conference Proceedings (Vol. 2, No. 1, p. 1). International Council for Small Business (ICSB).
- Sivas Valiliği Defterdarlık Gelir Müdürlüğü'nün 29.12.2011 ve B.07.4.DEF.0.58.10.00-2011-17-170-11 sayılı Özelgesi. Erişim Tarihi: 15.06.2024 , <https://www.gib.gov.tr/node/90825/pdf>
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2024). <https://www.sanayi.gov.tr/istatistikler/istatistiki-bilgiler/mi0203011501>
- Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği (2016). Resmî Gazete, 29797, 10 Ağustos 2016
- Tepe, S. A., & Zaim, H. (2016). Türkiye ve Dünyada Teknopark Uygulamaları: Teknopark İstanbul Örneği. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 15(29), 19.
- Üstün, Ü. S. (2018). Vergi Hukuku (M. E. Üyümez, Ed.). Vergi Hukukuna Giriş (ss.6-7). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Yaldız, Ç. (2020). Özelgelerin Hukuki Mahiyeti. Kesit Akademi Dergisi (23), 317-328.